

U prostorijama Multimedijskog ženskog centra NONA, predstavljen je (24. siječnja 1995. u 19 sati) prvi: "Kalendar za žene. 1995." na hrvatskom jeziku. Uvodno je govorila Asja Armanda uz sudelovanje Zorice Špoljar i urednice Đurđe Miklaužić.

Kalendar za žene 1995, urednica Đurđa Miklaužić, Multimedijски ženski centar NONA, Zagreb 1994., [bez pag.].

Živom i neformalnom razgovoru pridružile su se i druge slušateljice. Neformalnost razgovora spominjem kao bitnu oznaku zanimanja prisutnih žena za prvi pokušaj izdavanja kalendara za žene. Kad se pomisli na kalendar namijenjen ženama, prva je asocijacija menstrualni kalendar kakav nastaje u evidenciji svake žene na malim godišnjim kalendarima na kojima su mjeseci poredani u dva ili tri stupca i služe odbrojanju lunarnog kalendara nad kojim žene, u aktivnom reprodukcijском razdoblju, znaju biti često duboko i mračno zabrinute pred neželjenom trudnoćom.

U društvenom smislu, kad se govori o ženama često se ima na umu prije svega spomenuto reprodukcijско razdoblje. Nakon "promjene" odnosno klimakterija, žene "ispadaju" iz kalendara. U nekim plemenima, upravo nakon klimakterija, žene se trude da osvoje zvanje "vještice", što donosi društveni status s određenim poštovanjem koje ranije nisu mogle upoznati.

U nas, nakon klimakterija, žene samo naizgled ostaju pošteđene društvenih poziva, reklama i poziva na rađanje. Tada mogu "odahnuti", ali privid ne bi smio nikoga zavarati. U povijesnoj različitosti žene se ponavljaju: žene rađaju žene i sva pitanja za sve njih ostaju otvorena.

Multimedijски ženski centar NONA (Zagreb) izdao je hrvatski "Kalendar za žene 1995." po uzoru na slične "Emmine kalendare" koji izlaze u Njemačkoj. Uzor je zanimljiv i poticajan, pa je npr. "Frauen Kalender '91. Herausgeberinnen: Ursula Scheu + Alice Schwarzer. Postanschrift: Frauenkalender-Selbstverlag, c/o EMMA. Köln" (303 str.) bogato snabdjeven tekstualnim dijelom za sve dane u godini - mišljenjima na teme vezane uz svakodnevni i društveni položaj žene i odnos spolova, npr. ulomak teksta Simone de Beauvoir: "Über Weiblichkeit". U usporedbi s tim, naš je prvi pokušaj oskudniji, ali otvoren svim sugestijama za buduća izdanja.

"Kalendar za žene", između ostalog, nastoji registrirati značajne datume u procesu emancipacije žena, pa se u tom nastojanju mogu otkriti povijesno sve dublji korijeni tj. imena žena, njihovih djela i aktivnosti među kojima je i sudjelovanje žena ne samo u radu na prijevodu Biblije s grčkog na latinski i savnjivanju s hebrejskim izvornikom, nego time i upućenosti u složena teološka pitanja. Navodim podatak iz knjige Ernsta Roberta Curtiusa: "Evropska književnost i latinsko srednjekovlje" (MH, Zagreb 1971.), iz kojeg se vidi da je sv. Jeronim imao, osim prijateljica i - **učenice** u svom prevoditeljskom i teološkom radu. Papa Damas povjerio je Jeronimu reviziju latinskog prijevoda Biblije, pa se on nakon papine smrti:

"... povlači s nekolicinom svojih **rimskih prijateljica i učenica** u Betlehem, lačajući se ponovno svojih hebrejskih studija, kako bi mogao preispitati grčki prijevod Starog zavjeta (Septuaginta). Tako postaje pionir novovjeka biblijske nauke." (str. 78.)

Postoji niz imena izuzetnih žena koje bi kalendar namijenjen ženama morao iznijeti kao svjetionike uma i talenta. U doba kad su se žene smatrale pukim vlsaništvom, među isključivo muškarcima koji su se bavili znanstvenim istraživanjima u čuvenoj biblioteci Aleksandrije, jedna je od blistavih umova i žena **Hipatija** (370–415), koja se bavila istraživanjima matematike, astronomije, fizike i koja je vodila neoplatonsku filozofsku školu.

Prvi hrvatski "Kalendar za žene. 1995." započinje protestom protiv rata, logora i seksualnog nasilja nad ženama u ratu "u svim vremenima i na svim prostorima svijeta".

Kalendarski dio, pregled mjeseci, otvara se imenom i fotografijom hrvatske spisateljice Dragoje Jarnević na dan 4. siječnja kad je rođena (1812.—1875.). Riječ je o autorici pjesama, članaka, pripovijedaka, novela i prvog sustavnog i dugo godina vođenog i opsežnog osobnog dnevnika u povijesti hrvatske književnosti. Upravo književnim radom u procesu pisanja dnevnika izgrađivala je Dragojla Jarnević snažnu individualnost i subjektivnost u vrijeme kad je u hrvatskoj preporodnoj književnosti prednost imalo sve što se odnosilo na sudbinu naroda i kolektivno, "općeno dobro".

Osim značajnih imena i podataka o nastojanjima oko poboljšanja položaja i samosvijesti žene, hrvatski je kalendar po uzoru na slične njemačke kalendare objavio adresar ženskih udruženja, pokušaj u začetku, što se u izdanjima slijedećih godina može dopuniti širim krugom praktičnih informacija.

I na kraju ostaje pitanje čemu kalendar za žene, bez obzira na činjenicu što su kalendari izlazili namijenjeni različitim područjima i profesijama. U procesu osobnog i društvenog osvješćivanja ženskog roda i spola, povezivanje žena pridonosi njihovu međusobnom upoznavanju koje se ne podrazumijeva samo o sebi stoga što su se žene tradicionalno odgajale u etičkim i posebice moralnim vrednotama koje su za njih određivali muškarci. Kao što se ističe nedvojbenom činjenica da se muškarci lakše sporazumijevaju međusobno nego li sa ženama, tako postoji potreba međusobnog upoznavanja žena upravo u odnosu na društvenu razdvojenost žena koja se u kalendarima prve polovice 19. stoljeća izrijeком poučava kao vrlina koja bi morala krasiti žene.

Adam Filipović Heldentalski, svećenik, pučki pjesnik i izdavač kalendara, savjetuje da se žene međusobno ne posjećuju, jer tada ništa ne rade i gospodarstvo propada. Od žena se očekuje da šute i rade pa isti autor alegorijski poučava:

"Ševa, tica, uvijek šut'
Samo radit', to je gut."

Njegovi kalendarski, rado čitani, iscrpni savjeti o odgoju ženske djece, posreduju još starije tekstove štiteći se autoritetom npr. rimskog cara Marka Aurelija koji svojoj ženi, carici, propisuje kako će odgajati kćer. Tekst je objavljen 1844. godine ("Novi i stari kalendar slavonski i bosanski. Pritiskan u Osiku):

"Ako, veli, smotre matere da jim kćeri kojekud trču, nek jim goline (koljena) prebiju. Ako očima budu lovile, nek jim oči izvade. Ako ji' uši svrbe da koje što slušaju, nek je začepi. Ako kćeri što daju ili primaju, nek jim ruke odsiku. Ako budu brbljave, nek jim usta zašiju. Ako objesne postanu, nek ji' žive zakopaju.

Kćeri zločestoj za dar smrt, za poruđe crvi, a za kuću grob. Slušajte, matere kršćanske, krivobošca i nekrštenoga, kad nećete slušat Boga!"

Divna ZEČEVIĆ